

עיון מודרך בקטעים מתוך "שער השמחה" בספר "ארחות צדיקים":

השמחה. המידה הזאת באה לאדם מחמת רוב שלוה בלבו בלי פגע רע. ואדם המשיג תאוותו, ולא יארע לו דבר מעציב אותו, בזה יהיה שמח תדיר, ויאירו פניו, וזיוו מבהיק, וגופו בריא, ואין זקנה ממהרת לבוא עליו, כמו שנאמר: "לב שמח ייטיב גהה"

- « האם השמחה היא מידה, הנובעת מפנימיותו של האדם, ושמה היא תוצאה של מצב חיצוני? ע"פ הקטע הראשון בשער השמחה נראה שיש פנים לכאן ולכאן - כיצד?
- « האם יתכן מצב של אדם המשיג תאוותו ולא יארע לו דבר המעציב אותו? הזכרו: "יש לו מנה רוצה מאתיים" אם כן, למה כוונת המחבר?
- « איך משפיעה השמחה על מצבו הגופני של האדם? לאיזו שמחה הכוונה?

במידת השמחה תלויה מצות עשה שיצדיק כל מאורעותיו, שנאמר: "וידעת עם לבבך, כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרד" (דברים ח' ה') ואם אחר שאדם עושה תשובה לא יהא עניינו בטובה כמו בתחילה, מצוה שיחשוב בלבו כי לטובתו נהפך עניינו לרע, כי קודם שעשה אדם תשובה היה הקב"ה משלם לו שכר המצוות שעשה כדי לטרונו מעולם הבא, שנאמר: "ומשלם לשונאיו על פניו להאבידו" (שם ז', י'). כדרך שהוא עושה לשונאיו כן משלם לאוהביו עונש העברות שעשו בעולם הזה כדי שיהיו זכאין ונקיים לעולם הבא. וכל זה תלוי במידת השמחה, מי שהוא שמח בחלקו שחלק לו האל יתברך.

- « מה צריך האדם להבין כדי שיוכל להיות "מברך על הרעה"?
- « איך יסביר לעצמו את העובדה שגם לאחר ששב בתשובה והיטיב את מעשיו - מצבו לא השתפר?
- « "וכל זה תלוי במידת השמחה..." איך מסייעת מידת השמחה בהשגחת מעלה זו?

אך הדרך שישמח האדם בחלקו שיקבל בשמחה הרע כמו הטוב, הדרך הזה מתחלק לכמה דרכים: האחד – צריך גדר גדול שיבטח באלוקים השני - האמונה השלישי - השכל הרביעי - ההסתפקות

- « כשרוצה המחבר לדבר על הדרך להשגת השמחה - מדבר על הדרך להיות שמח בחלקו, נסו להסביר מדוע? (לפי המסקנות שהגעתם אליהן בפסקה הראשונה)
- « ארבע דרכים להגיע למידת השמחה (או להיות שמח בחלקו): בטחון, אמונה, שכל, הסתפקות - כיצד עוזרת כל אחת מהן להגיע למטרה זו?
- « כאן ואילך, לאורך כמחצית מ"שער השמחה" עובר המחבר לדון בענין הבטחון, חלקיו ודרכים לקניינו ראשית הדברים מובאת כאן.

אמר החכם: כל אדם צריך גדר וסעד וסמך כדי שיתקומו מעשיו הטובים. ומהו הגדר? זהו הבטחון, שבוטח תמיד באלוקים יתברך, כמו שנאמר: "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך" ומהו גדר הבטחון, ואיזה דבר מביא שיבטח האדם האלוקים? זה האמונה! מתוך שמאמין בבורא, שכל הצלחתו בעולם הזה ובעולם הבא הכל הוא ממנו ואין אחר זולתו, נותן לבו לאהוב אותו בכל לבבו. ומהו גדר האמונה, ואיזה דבר מביא אדם לידי אמונה שלימה? הוא שלא יתנועע מדבר רע, שיקבל כל הבא עליו בשמחה, וזה דומה לעבד שמכיר אדוניו שהוא נדיב.

ורחמן ומשלם לעושי רצונו ושליחותו שכר גדול, ובעד שיכביד על משרתיו עבודה קשה הוא מטיב להם טובות גדולות, מגדלם ומנשא אותם, ויהיו אנשי עצתו, ואוכלים על שלחנו, ומרכיבם במרכבת המשנה אשר לו, ומפקידם על ארצו - אין זה ספק שזה העבד היודע ומכיר זאת באדוניו, שיעזוב כל מה שבעולם ויעשה רצון אדוניו בשמחה ואף אם העבודה קשה עליו מאוד, בזכרו הטובה אשר תגיע אליו בגלל העבודה הזאת.

« מה הקשר בין בטחון לשמחה?

« כיצד משמש הבטחון "גדר וסעד וסמך" כדי שיתקיימו מעשיו הטובים?

« מה הקשר בין בטחון לאמונה?

« מה תורמת מידת השמחה להיות האדם בעל אמונה?

« מאיך, האמונה תורמת ליכולתו של האדם לעבוד את ה' בשמחה, כיצד? הסבירו ע"פ המשל.

ועתה נחזור לענין השמחה: כי המאמין בלב שלם והבוטח בעזר הצור, הוא שמח לעולם והוא סובל כל דבר, כמו החולה שאוכל סמים המרים בשביל הרפואה.

« שורה זו, שהיא כעין סכום החלק על מידת בטחון, מסבירה שוב בעזרת משל איך מחזקת האמונה את השמחה. מהו המשל? ומה הנמשל?

והסובל הוא חופשי מדאגת העולם. גם הסובל מסתפק במעט שיש לו, כי יאמר: די לי במה שגזר לי הבורא. ועתה הבט וראה, כי השמחה כוללת הכל. כי כל האדם הדואג על העולם הזה, אין לו מנוחה, ותמיד הוא מחשב להרויח ממון, ולא יסתפק במה שחלק לו האל. לכן השמחה בחלקו הוא עשיר אף אם הוא עני כי ישמח באלוקים שהוא חלקו ונחלתו.

« מדוע הסובל (מקבל = הכוונה למי שמקבל כל הבא עליו בשמחה) חפשי מדאגת העולם?

« מדוע הוא מסתפק במה שיש לו?

« מה "כוללת" השמחה?

« במה בעיקר שמח האדם השמח בחלקו? איך הגיע לכך?